

University of Groningen

Case note: ECLI:NL:RBAMS:2017:6552 (Direct Pay Services/gedaagde)

Pavillon, Charlotte

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

2018

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Pavillon, C., (2018). *Case note: ECLI:NL:RBAMS:2017:6552 (Direct Pay Services/gedaagde): TvCH 2018/1*, Nr. ECLI:NL:RBAMS:2017:6552, 4 blz., sep. 05, 2017. (Tijdschrift voor Consumentenrecht & Handelspraktijken ; Vol. 2018, Nr. 1).

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

zijn beslissing aanhoudt. Hij lijkt hiermee de deur open te houden voor de consument. Wanneer geen sprake is van koop op afbetaling en consumentenkrediet, zal de consument namelijk wel kunnen opzeggen, maar dient hij alle resterende termijnen te betalen; wat in feite op hetzelfde neerkomt als het aanhouden van het contract. Gezien de rechtspraak van het Europese Hof van Justitie, kan de rechter ambtshalve vernietigen wanneer geoordeeld wordt dat de regels van koop op afbetaling en kredietovereenkomst van toepassing zijn.¹¹ De overeenkomst is dan vernietigbaar dan wel (partieel) nietig en de consument kan de betalingen op grond van onverschuldigde betaling terugvorderen. De consument zal dan de alarminstallatie, ongeacht in welke staat deze zich bevindt, moeten teruggeven.¹² Voor beantwoording van de vraag of het beding in de algemene voorwaarden met betrekking tot de contractduur onredelijk bezwarend is en zodoende vernietigbaar is door de consument, is ook toelichting van UHV nodig.¹³

De overeenkomst is vóór 13 juni 2014 gesloten. Zodoende zijn de – inmiddels vervallen – bepalingen uit de Colportagewet van toepassing. De kantonrechter wijst vernietiging af nu UHV aan de informatieverplichting van de Colportagewet heeft voldaan, ook al bevat de colportageovereenkomst een schriftelijkheidsvereiste.¹⁴ Inmiddels zou de kantonrechter ambtshalve in lijn met het *Martin Martin*-arrest en Rechtbank Rotterdam 27 november 2015¹⁵ hierover anders oordelen. In dat geval zou hij de sanctie op de schending van de informatieverplichtingen ambtshalve toepassen (artikel 6:230m e.v. BW).

Onder de nieuwe regeling is het consumentenkrediet in artikel 57-83 (titel 7.2A) en het goederenkrediet in artikel 84-128c (titel 7.2B) van Boek 7 BW geregeld. Op grond van titel 7.2A dient de kredietgever in de kredietovereenkomst gegevens zoals het kredietbedrag en de door de consument te betalen aflossingen te vermelden. Indien deze niet worden vermeld, is het mogelijk om de overeenkomst ambtshalve te vernietigen. Het vonnis van de kantonrechter zou dan naar alle waarschijnlijkheid vernietiging luiden.

Mw. mr. L. Kremers

Rb. Amsterdam 5 september 2017

(*mr. E. Pennink*)

ECLI:NL:RBAMS:2017:6552

(*Direct Pay Services/gedaagde*)

(Zie de noot onder deze uitspraak.)

- *algemene voorwaarden*
- *oneerlijke handelspraktijken*
- *misleidende omissie*
- *vernietiging*
- *ambtshalve toetsing*

Feiten

1. Als enerzijds gesteld en anderzijds erkend of niet (voldoende) weersproken, alsmede op grond van de overgelegde en in zoverre niet bestreden inhoud van de bewijsstukken, staat in dit geding het volgende vast:

1.1. [gedaagde], die al 15 jaar abonnee is bij T-Mobile Netherlands B.V., (T-Mobile) heeft in een winkel in Zaandam op 21 februari 2016 een overeenkomst getekend voor een telefoonabonnement (sim only) met een belbundel van 120 minuten. De abonnementskosten bedroegen € 12,00 per maand. De in de schriftelijke overeenkomst opgenomen abonnementsduur was 2 jaar.

1.2. T-Mobile heeft de volgende facturen aan [gedaagde] verzonden:

Factuur-datum	Factuur-nummer	Verval-datum	Factuur-bedrag
24-05-2016	901269609226	03-06-2016	€ 15,96
27-06-2016	901271732889	07-07-2016	€ 11,97
25-07-2016	901273863310	04-08-2016	€ 12,53
24-08-2016	901275997704	03-09-2016	€ 12,53
08-09-2016	901277038673	18-09-2016	€ 170,64
Totaal			€ 223,63

1.3. Bij brief van 7 juni 2016 heeft [gedaagde] het abonnement opgezegd.

1.4. Bij factuur van 14 juni 2016 heeft T-Mobile een correctie op het prijsplan verstrekt en € 135,01 aan [gedaagde] gecrediteerd. Op de factuur is vermeld dat dit bedrag zal worden verrekend met de volgende factuur en als dit de laatste factuur is, worden terugbetaald.

1.5. T-Mobile heeft de overeenkomst met ingang van 1 september 2016 beëindigd omdat [gedaagde] de facturen niet tijdig heeft betaald.

1.6. Bij eindfactuur van 8 september 2016 heeft T-Mobile aanspraak gemaakt op schadevergoeding. Direct Pay heeft

11. Zie: HvJ EG 4 oktober 2007, C-429/05, *ECLI:EU:C:2007:575*, *NJ* 2008/37 (*Rampion*); HvJ EU 4 juni 2015, C-497/13, *ECLI:EU:C:2015:357*, *NJ* 2016/148 (*Faber*); HvJ EU 17 december 2009, C-227/08, *NJ* 2010/225 (*Martin Martin*) en HvJ EU 3 oktober 2013, C-32/12, *ECLI:EU:C:2013:637* (*Duarte Hueros*); HR 12 februari 2016, *ECLI:NL:HR:2016:236*, r.o. 3.7.2-3.11.2, *TvC* 2016, afl. 5, p. 232, m.nt. R.R.M. de Moor, *TvC* 2016, afl. 5, p. 236, m.nt. C.M.D.S. Pavillon (*Lindorff BV/Nazier*).

12. 'In voorkomend geval' is de overeenkomst vernietigbaar, zie HR 13 juni 2014, *ECLI:NL:HR:2014:1385*, r.o. 3.6. Wanneer aan de voorwaarden van artikel 3:41 BW is voldaan, kan de overeenkomst voor het dienstdeel in stand blijven voor zover dit mogelijk is. Of dit mogelijk is, is afhankelijk van of de rest van de overeenkomst in onverbrekelijk verband staat met het vernietigde deel. Teruggave geschiedt vervolgens a.d.h.v. artikel 6:203 e.v. BW.

13. Vernietiging geschiedt o.g.v. artikel 6:237 sub k jo. artikel 6:233 sub a BW.

14. Zie artikel 24 lid 2 sub a (oud) Colportagewet. De voorgeschreven schriftelijkheid in de colportageovereenkomst leidt hooguit ertoe dat UHV de ontbinding had moeten accepteren wanneer de consument had willen ontbinden door middel van een tijdige niet-schriftelijke ontbindingsmededeling. Hiervan was geen sprake; de consument wenste geen ontbinding. De kantonrechter verbindt dan ook geen (nietige) gevolgen aan het feit dat de colportageakte een schriftelijkheidsvereiste vermeldt.

15. HvJ EU 17 december 2009, C-227/08, *NJ* 2010/225 (*Martin Martin*); Rb. Rotterdam 27 november 2015, *ECLI:NL:RBROT:2015:8739*, *TvC* 2016, afl. 4, p. 187-189, m.nt. C.M.D.S. Pavillon.

op dat bedrag een bedrag van € 100,13 in mindering gebracht.

1.7. T-Mobile heeft haar vordering overgedragen aan Direct Pay.

Vordering en verweer

2. Direct Pay vordert dat [gedaagde] bij uitvoerbaar bij voorraad te verklaren vonnis veroordeeld zal worden tot betaling van:

- a. € 123,50 aan hoofdsom;
- b. € 40,00 aan buitengerechtelijke incassokosten;
- c. € 0,92 aan rente vanaf de vervaldatum van de facturen;
- d. rente over € 123,50 vanaf de dag van de dagvaarding tot aan de dag van voldoening;
- e. de proceskosten.

3. Direct Pay stelt hiertoe, samengevat en zakelijk weergegeven, dat [gedaagde] een telefoonabonnement heeft gesloten met T-Mobile voor de duur van 24 maanden. Dit abonnement was niet maandelijks opzegbaar. Omdat [gedaagde] niet aan zijn betalingsverplichtingen voldeed, is de overeenkomst door T-Mobile ontbonden. De schade heeft Direct Pay beperkt tot 50% van de resterende abonnementstermijnen. Aan [gedaagde] is geen telefoon of randapparatuur ter beschikking gesteld. Over de hoogte van de facturen stelt Direct Pay dat de belbundel van 120 belminuten niet toereikend was. [gedaagde] belde veel meer dan de overeengekomen 120 belminuten. T-Mobile heeft uit coulance het abonnement van [gedaagde] aangepast en een bedrag ter compensatie toegekend.

4. [gedaagde] voert verweer tegen de vordering. Volgens [gedaagde] heeft T-Mobile fictieve, te hoge bedragen van zijn rekening afgeschreven. T-Mobile heeft zich hiermee niet gehouden aan het overeengekomen maandbedrag. In de winkel van T-Mobile heeft [gedaagde] begrepen dat hij het abonnement per maand kon opzeggen, nadat hij zich in de winkel in Zaandam had gemeld voor een aanpassing van zijn abonnement.

Beoordeling

5. Niet bestreden is dat [gedaagde], consument, al 15 jaar abonnee was bij T-Mobile toen hij zich bij de winkel in Zaandam meldde, zodat voldoende vaststaat dat hij zijn abonnement met een korte opzegtermijn kon opzeggen. Ook is niet bestreden dat hij bij de winkel in Zaandam is gekomen om een aanpassing van zijn abonnement te krijgen. Ten slotte staat vast dat hij de winkel heeft verlaten met een nieuw abonnement waaraan hij voor de duur van twee jaar gebonden was, waarbij door [gedaagde] is verklaard dat hij in de veronderstelling verkeerde dat hij zijn abonnement op korte termijn weer kon opzeggen.

6. Door T-Mobile is niet gesteld dat zij [gedaagde] bij het afsluiten van de nieuwe overeenkomst nadrukkelijk heeft gewezen op de niet opzegbare abonnementsperiode van twee jaar. Sterker nog, uit de verklaring van [gedaagde], valt af te leiden dat door T-Mobile kennelijk de suggestie is gewekt dat sprake is geweest van een doorlopen van het oude abonnement tegen een voordeliger tarief, nu [gedaagde] in de veronderstelling heeft verkeerd dat

hij de overeenkomst kon opzeggen en daarvoor ook terug is gegaan naar de winkel. Uit de verder niet bestreden verklaring van [gedaagde] valt verder op te maken dat T-Mobile die duidelijkheid pas heeft verstrekt op het moment dat hij weer terugkwam in de winkel en hem door de winkelmedewerker werd gezegd dat opzeggen volgens haar niet meer mogelijk was. Deze omstandigheden leiden tot de conclusie dat T-Mobile bij de totstandkoming van de overeenkomst geen duidelijkheid heeft gegeven over een belangrijk aspect van de overeenkomst, de duur van de overeenkomst en de mogelijkheid tot opzegging daarvan.

7. Aldus heeft T-Mobile zich schuldig gemaakt aan een oneerlijke handelspraktijk, te weten een omissie, als bedoeld in de richtlijn oneerlijke handelspraktijken. Het betreft immers een omissie – het niet verschaffen van informatie – die in haar feitelijke context, al haar kenmerken en omstandigheden in aanmerking genomen, om essentiële informatie te geven die [gedaagde], als een gemiddelde consument, nodig heeft gehad om een geïnformeerd besluit over de transactie te nemen. Door de duur van de overeenkomst en de mogelijkheid van opzegging niet expliciet met [gedaagde] te bespreken en hem daarover ondubbelzinnig te informeren, heeft [gedaagde] hierdoor als de gemiddelde consument een besluit over de transactie genomen dat hij anders (mogelijk) niet had genomen.

8. Vervolgens moet beoordeeld worden welke reactie op dit handelen van T-Mobile dient te volgen. Volgens vaste jurisprudentie van het Europees Hof van Justitie (o.a., [naam], HvJ EU 16 april 2015, C-388/13, [naam], 19 september 2013, C-435/11) dient deze sanctie doeltreffend, evenredig en afschrikwekkend te zijn. In dit geval komt het in overeenstemming met deze jurisprudentie juist voor om de overeenkomst op basis van artikel 6:193j lid 3 BW partiel te vernietigen in die zin dat [gedaagde] alsnog de gelegenheid heeft om zijn abonnement tussentijds op te zeggen. Tussen partijen staat vast dat hij dit bij brief van 7 juni 2016 heeft gedaan. Dat leidt ertoe dat de overeenkomst per juli 2016 is geëindigd. Dat brengt ook mee dat de opzegging van T-Mobile van latere datum rechtsgevolg mist en de door T-Mobile in verband met die beëindiging in rekening gebrachte schadevergoeding door [gedaagde] niet verschuldigd is. Wel dient [gedaagde] vanzelfsprekend tot aan de datum van opzegging de abonnementskosten en gebruikskosten te voldoen. Gelet op de hoogte daarvan zoals die uit de facturen blijkt en hetgeen overigens door T-Mobile blijktens de factuur van 14 juni 2016 aan korting aan [gedaagde] is verstrekt, leidt dit tot het oordeel dat [gedaagde] niets meer aan Direct Pay verschuldigd is.

9. Het vorenstaande leidt ertoe dat de vordering van Direct Pay wordt afgewezen.

10. Direct Pay wordt veroordeeld in de kosten van [gedaagde] die, nu hij in persoon procedeert en door hem op dit punt verder geen toelichting is gegeven, begroot op nihil.

Beslissing

De kantonrechter:
wijst de vordering af;
veroordeelt Direct Pay in de proceskosten die aan de zijde van [gedaagde] tot op heden begroot worden op nihil.

NOOT¹

Al vijftien jaar abonnee bij dezelfde provider en dan, de door de Wet-Van Dam gewaarborgde maandelijkse opzegmogelijkheid bij duurcontracten ten spijt, de overeenkomst niet mogen opzeggen. Dat overkwam gedaagde in deze zaak. Hij had namelijk kort daarvoor, toen hij een fysieke winkel bezocht om het abonnement te wijzigen, zonder zich hiervan bewust te zijn, een geheel nieuwe overeenkomst gesloten met een duur van twee jaar, zonder tussentijdse opzegmogelijkheid. Het is een veelvoorkomende praktijk bij mobiele telefoon-, internet- en energieproviders: trouwe klanten die elke maand kunnen opstappen opnieuw aan zich binden voor een jaar of langer. Vaak wordt hierbij de suggestie gewekt dat het slechts om een wijziging van de overeenkomst gaat. Ook gedaagde verkeerde in die veronderstelling: hij is in de winkel kennelijk niet gewezen op het feit dat hij een *nieuw* tweearig *sim only*-abonnement aanging. Althans, de provider heeft het tegendeel niet gesteld. Toen de consument na enkele maanden tevergeefs probeerde het abonnement op te zeggen werd hem (kennelijk) pas duidelijk dat dit niet kon.

De geschetste gang van zaken heeft veel weg van het 'stilzwijgend' vernieuwen van het abonnement in een overeenkomst voor bepaalde duur (i.c. twee jaar). Een dergelijke praktijk is, zou zij in een beding in algemene voorwaarden zijn neergelegd, onredelijk bezwarend op grond van art. 6:236 sub j BW. Zij zou dan vernietigbaar zijn, met als gevolg dat de consument de overeenkomst wel zou kunnen opzeggen. Dit is ook het rechtsgevolg dat de kantonrechter in deze zaak ambtshalve wil bereiken. Daartoe maakt hij gebruik van de Wet oneerlijke handelspraktijken en van de in 2014 ingevoerde vernietigingssanctie uit art. 6:193j lid 3 BW.

Dat de kantonrechter de regeling van de algemene voorwaarden terzijde laat liggen, is begrijpelijk. De praktijk staat niet in de algemene voorwaarden en het ontbreken van een opzegmogelijkheid in een tweearig abonnement wordt slechts *vermoed* onredelijk bezwarend te zijn ex art. 6:237 sub k BW. Dit vermoeden kan de provider evenwel weerleggen en daar de tweearige duur van de

overeenkomst een aantoonbare korting met zich brengt voor de consument, zal hij hier mogelijk in slagen. De bepaling uit de grijze lijst beschermt de consument voorts niet tegen de manier waarop hij over de duur van de overeenkomst en onmogelijkheid om op te zeggen is geïnformeerd.

Het niet informeren van de consument over de duur van de overeenkomst en het ontbreken van de opzegmogelijkheid vormt in een fysieke winkel een schending van art. 6:230l sub f BW. Deze informatie moet op duidelijke en begrijpelijke wijze worden verschaft en dat is in deze zaak niet gebeurd.² Opvallend is dat de kantonrechter in zijn uitspraak niet verwijst naar afdeling 6.5.2b BW en bovengenoemde informatieplicht. Onbegrijpelijk is dit echter niet. Aan de schending van de informatieplichten uit art. 6:230l BW zijn geen duidelijke sancties verbonden en dit maakt de regeling van de oneerlijke handelspraktijken met bijbehorende vernietigingssanctie (art. 6:193j lid 3 BW) een veel aantrekkelijker beschermingsmechanisme.³

De kantonrechter overweegt dat i.c. sprake is van een misleidende omissie (r.o. 7, zonder evenwel een wetsartikel te noemen). De wet merkt de schending van art. 6:230l lid 1 sub f BW *niet uitdrukkelijk* aan als een oneerlijke omissie in de zin van art. 6:193d lid 2 BW. Dit is opvallend⁴ maar betekent niet dat de schending van art. 6:230l BW geen oneerlijke omissie *kan* vormen.⁵ Vereist is dan dat, zoals i.c., wordt vastgesteld dat de gemiddelde consument door de ontbrekende informatie een besluit over de transactie neemt of kan nemen dat hij anders niet had genomen. De kantonrechter beschouwt gedaagde (ik denk terecht⁶) als een gemiddelde consument en concludeert dat hij in die hoedanigheid een besluit over de transactie heeft genomen dat hij anders (mogelijk) niet had genomen. Het verband tussen de omissie en het sluiten van de concrete overeenkomst moet overigens wel vaststaan wil een beroep op de vernietiging ex art. 6:193j lid 3 BW slagen. In deze zaak wordt dit (kennelijk) verondersteld.

Na te hebben bepaald dat sprake is van een misleidende omissie, verwijst de kantonrechter naar Europese rechtspraak waaruit volgt dat sancties op oneerlijke praktijken 'doeltreffend, evenredig en afschrikwekkend' dienen te zijn.⁷ De rechter besluit om de vernietiging op grond van art. 6:193j lid 3 BW ambtshalve toe te passen en kiest ervoor om de overeenkomst partiel te vernietigen (art. 3:41 BW). Getroffen zijn kennelijk (dit wordt niet expliciet benoemd) de vaste duur van de overeenkomst en onmogelijkheid om de overeenkomst tussentijds op te zeggen. De consument heeft als gevolg hiervan de over-

1. Ook gepubliceerd in *NJF* 2017/424.

2. De aanvullende verplichting uit art. 6:230m lid 1 sub o jo. art. 6:230v lid 2 BW om bij een overeenkomst op afstand de informatie op een in het oog springende wijze te vermelden geldt in een fysieke winkel niet.

3. L.B.A. Tigelaar, 'Proefschrift; drie stellingen Sanctiëring van informatieplichten uit de Richtlijn consumentenrechten', *WPNR* 2017, afl. 7163, p. 704.

4. De schending van art. 6:230m lid 1 sub o jo. art. 6:230v lid 2 BW kwalificeert wel als misleidende omissie (art. 6:193f sub b BW).

5. De informatieplichten uit art. 6:230l lid a sub a-d BW komen grotendeels overeen met de essentiële informatie uit art. 6:193e BW. Waarom de informatie uit sub f (duur van de overeenkomst) bij overeenkomsten buiten de verkoopprijs wel en binnen de verkoopprijs niet essentieel is in de zin van de Wet OHP is niet duidelijk op te maken uit de parlementaire documentatie.

6. Er is i.c. geen reden om aan te nemen dat bij dergelijke praktijken behoefte is aan 'maatwerk' op grond van art. 6:193a lid 2 BW.

7. De kantonrechter verwijst hierbij terecht naar HvJ EU 16 april 2015, C-388/13 (*Nemzeti Hatóság/UPC*) maar ook naar HvJ EU 19 september 2013, C-435/11 (*CHS Tour Services/Team4 Travel*), waaruit het drievoudige vereiste niet blijkt.

eenkomst oprechtsgeldige wijze opgezegd (zonder nadere kosten verschuldigd te zijn).

Een dergelijke partiële vernietiging vindt doorgaans plaats bij het sneuvelen van algemene voorwaarden op basis van de inhoudstoets van art. 6:233 sub a BW.⁸ Deze uitspraak is illustrerend voor een nieuwe tendens. Art. 6:193j lid 3 BW verwerft in recente rechtspraak een plaats als vernietigingsmechanisme van algemene voorwaarden waarover de consument, gelet op de vergaande informatie- en transparantie-eisen uit o.m. de Richtlijnen consumentenrechten en oneerlijke handelspraktijken, niet (voldoende) is geïnformeerd.⁹ Dergelijke bedingen zijn naar hun inhoud doorgaans niet onredelijk bezwarend maar veelal 'verrassend'. Door de weg van de misleidende ommissie te bewandelen wordt voorbijgegaan aan de beperkte mogelijkheid om dergelijke algemene voorwaarden op basis van art. 6:233 sub b jo. art. 6:234 BW (schending van de terhandstellingsplicht) te vernietigen.

Vraag is, vergt de 'doeltreffende, evenredige en afschrikwekkende' sanctionering van de schending van de Richtlijn oneerlijke handelspraktijken de ambtshalve toepassing van art. 6:193j lid 3 BW? De kantonrechter is van mening dat de ambtshalve partiële vernietiging van de overeenkomst in overeenstemming is met de Europese rechtspraak. De Richtlijn oneerlijke handelspraktijken vraagt inderdaad om 'doeltreffende, evenredige en afschrikwekkende' sancties (considerans onder 22 en art. 13).¹⁰ Probleem is echter dat de richtlijn de 'regels betreffende de geldigheid, de opstelling en de rechtsgevolgen van contracten onverlet' laat (art. 3 lid 3 richtlijn).¹¹ De richtlijn zelf voorziet niet in een algemene (vernietigings)sanctie op misleidende ommissies.¹²

De vernietigingssanctie van art. 6:193j lid 3 BW vormt dus een *nationale* sanctie (een species van art. 3:40 lid 2 BW): zij is door de Nederlandse wetgever aan de schending van de Wet oneerlijke handelspraktijken gekoppeld.¹³ Lidstaten zijn weliswaar verplicht om sancties te

treffen maar zij zijn niet verplicht om een algemene *vernietigingssanctie* in te voeren. De vernietigingssanctie vormt daarom geen Europees recht. Er geldt strikt genomen ook geen Europese verplichting tot ambtshalve toepassing van art. 6:193j lid 3 BW. Over de ambtshalve toepassing van nationale sancties die invulling geven aan de eis om doeltreffende, evenredige en afschrikwekkende sancties te treffen, heeft het HvJ EU zich (nog) niet uitgelaten. De kantonrechter verwijst (terecht) ook niet naar Europese rechtspraak die de ambtshalve toepassing van consumentenrecht verplicht stelt.¹⁴

Dat er een *nationale* plicht om de sanctie ambtshalve toe te passen zou gelden, is evenwel niet ondenkbaar gelet op de uitspraak van de Hoge Raad die de koop op afbetaling onder die verplichting schaaft.¹⁵ Dit arrest biedt steun voor de gekozen aanpak. Aangenomen moet worden dat als een lidstaat besluit om een bepaalde sanctie in te voeren op de schending van de bepalingen ter omzetting van de richtlijn, deze sanctie ook aan de drievoudige eis moet voldoen.

De mogelijkheid om een onder invloed van een misleidende ommissie overeengekomen voorwaarde te vernietigen is m.i. evenredig als de misleiding de beslissing van de consument om te contracteren ook daadwerkelijk heeft beïnvloed. Zij is doeltreffend als de consument wordt hersteld in zijn rechten. Zij is afschrikwekkend als bedrijven worden ontmoedigd om dergelijke praktijken te hanteren. Of civielrechtelijke sancties zo een preventieve werking hebben, is maar zeer de vraag. Overigens verkent de Commissie op grond van de bevindingen van de Fitness Check de opties om een Europese *individuele* remedie te introduceren in geval van een schending van de Richtlijn oneerlijke handelspraktijken.¹⁶ Een dergelijke remedie voorziet volgens haar in een duidelijke herstelbehoefte en is wenselijk gelet op het effectiviteitsbeginsel.

Mw. prof. mr. drs. C.M.D.S. Pavillon

8. HvJ EU 30 mei 2013, C-397/11 (*Jörös*).

9. Zie hierover ook: C.M.D.S. Pavillon, 'De aanpak van verrassende bedingen onder het nieuw BW: de mazen van afdeling 6.5.3 inzake algemene voorwaarden', *WPNR* 2017, afl. 7133 met verwijzing naar Rb. Noord-Holland 17 september 2014, ECLI:NL:RBNHO:2014:9422.

10. En dit geldt ook voor de Richtlijn consumentenrechten, waarvan de schending in deze zaak evenwel niet is opgemerkt (art. 24 lid 1).

11. 'Dankzij' deze bepaling botst de vernietigingssanctie niet met de maximumharmonisatiedoelstelling van de richtlijn.

12. De Richtlijn consumentenrechten verbindt evenmin een individuele sanctie aan de schending van art. 6:230l BW (art. 5 van de richtlijn). Wel bevat zij enkele concrete sancties zoals het niet verschuldigd zijn van bijkomende kosten waarover niet is geïnformeerd: art. 6:230n lid 3 BW of de verlenging van het herroepingsrecht: art. 6:230o lid 2 BW.

13. Vgl. de Europese niet-bindend sanctie uit art. 6 Richtlijn oneerlijke bedingen die ten grondslag ligt aan de ambtshalve toetsingsplicht.

14. Zie o.a. HvJ EG 4 juni 2009, C-243/08 (*Pannon*).

15. HR 12 februari 2016, ECLI:NL:HR:2016:236, m.nt. R.R.M. de Moor en C.M.D.S. Pavillon, *TvC* 2016, afl. 5 (*Gratis mobieltjes II*).

16. Inception impact assessment: targeted revision of EU consumer law directives, Ref. Ares(2017)3287178, 30 juni 2017, te raadplegen via: ec.europa.eu/info/law/better-regulation/initiatives/ares-2017-3287178_en, waarover ook S.S. van Kampen, 'Wettenagenda', *TvC* 2017, afl. 4, p. 193.